

Алексєєнко Ірина Вікторівна –
доктор політичних наук, професор,
зав кафедри міжнародних відносин
та туризму ФСПОУ

Солнцева Ксенія Сергіївна
здобувач вищої освіти Б-МВ-841 ФСПОУ
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ГЛОБАЛЬНІ РИЗИКИ АСИМІЛЯЦІЇ Й СПІВІСНУВАННЯ КУЛЬТУР В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Міграційна політика ряду економічно розвинених держав висуває як один з основних пріоритетів необхідність інтеграції іммігрантів у нове суспільство. В цей час у світовій практиці склалося два основних способи інтеграції – асиміляція й взаємне співіснування культур. До країн, що проводять політику асиміляції, належать Франція, Німеччина, США, Швейцарія. Політики взаємного співіснування культур дотримуються Велика Британія, Канада, Нідерланди, Бельгія, держави Скандинавії. Інтеграція мігрантів являє собою складний процес входження мігранта в суспільство, що відбувається під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів: тривалість проживання; характер розселення й чисельність іммігрантів; рівень освіти й соціально-економічне становище мігрантів; релігійна основа етнічної спільності; сприйняття мігрантів корінним населенням.

Отже, в умовах інтенсивної міграції кардинально змінюється етнічний склад населення багатьох країн і великих міст. Найбільш яскравим прикладом цього є Сполучені Штати Америки. Сьогодні тут кожен четвертий американець – латиноамериканець або «небілий». За даними Бюро перепису США, у 2015 р. близько 18% американців будинку не говорили англійською мовою, а 4% англійської мови просто не знали або володіли нею досить слабо. В 60% випадків спілкування велося іспанською мовою, що зв'язувалося зі зростанням імміграції з країн Латинської Америки. Якщо нинішні тенденції у сфері міграції й природного руху збережуться, то до 2020 р. латиноамериканське й «небіле» населення збільшиться до 115 млн. осіб (близько 35% населення), тоді як біле населення майже не зросте. До 2056 р. «небіле» населення становитиме близько 50% населення США. У етнічній структурі населення Нью-Йорка частка білого населення зменшиться з 45% до 29%, афроамериканців – з 27% до 25%, а вихідців з азіатських держав, навпаки, збільшиться з 10% до 20%, метисів і представників інших рас – з 18% до 26% [4].

Подібні процеси відбуваються і в Європі. Офіційно в країнах ЄС проживають 18,4 млн. іммігрантів, або всього близько 5% населення. Але, якщо

брати до уваги нелегальних іммігрантів і натуралізованих іноземців, то ця цифра буде більшою – принаймні, на 40 – 60%, тобто приблизно на 25 – 29 млн. осіб [2, с.7]. Частка білого населення в Лондоні зменшиться з 72% до 45, африканців – з 11 до 9, водночас частка вихідців з Південної Азії збільшиться з 10 до 26, китайців – з 3 до 6, метисів – з 4 до 14% [3, с.8]. Потрібно визнати, що зміна етнічного складу населення великих міст і держав – це незворотна тенденція глобалізації світової економіки. І навіть якщо гіпотетично припустити, що в якийсь момент міжнародна міграція населення припиниться, то це зовсім не зупинить процес трансформації етнічної структури населення, оскільки показники природного руху різних рас й етнічних груп відрізняються на порядок. За наявними даними, в США середньорічні темпи природного приросту населення у 1990-х роках становили лише 4 промілле, афроамериканців – 13 промілле, латиноамериканців – 18 промілле, а вихідців з азіатських країн – близько 19 промілле в природному прирості. Але з урахуванням показника міграційного приросту розрив зросте серед всіх рас, крім білої [8, с.8].

Інтеграція іммігрантів у суспільство – процес двосторонній, пов'язаний не тільки з входженням й «притиранням» мігрантів до корінного населення, а й з проблемами «звикання» місцевих жителів до мігрантів. Зміна етнічного складу у відносно короткий термін звичайно приводить до зростання міжетнічних проблем. Найчастіше «мігранти сприймаються як небезпечний елемент ламання сформованої етносоціальної однобічності й структурованості, в їхній поведінці вбачають неповагу до норм і традицій тієї культури, в яку вони потрапили, зневагу до сформованих у цьому середовищі цінностей» [5, с.16].

За таких умов не виключається, що на тлі триваючої зміни етнічного складу населення навіть конфлікти, викликані нерасовими причинами, швидше підсилюватимуться й ускладнюватимуться міжрасовою напруженістю. Так, у США диспропорція за віком набула у XXI ст. яскраво вираженого расового характеру: більшість пенсіонерів є білими, тоді як більшість працюючих – кольоровими, що зумовлює конфлікти в пенсійно-трудої сфері. Так, прийнятий у декількох штатах країни закон про визнання англійської мови державною, іспаномовні іммігранти вважають дискримінаційним, називаючи його «обмежувальною реакцією на зростаюче латиноамериканське суспільство».

Отже, абсолютно очевидно, що в умовах етнічної міксації населення стратегію міграційної політики потрібно переглянути. Реалізована в цей час в економічно розвинених країнах міграційна політика, з одного боку, спрямована на обмеження міграційних потоків з бідних держав на основі різних критеріїв (освітніх, соціальних, географічних, етнічних), а з іншого – вона намагається привести етнокультурне різноманіття іммігрантів до загального знаменника (ідея «плавильного котла» або асиміляції).

Регулювання міграційних процесів на макрорівні має стати вагомою складовою соціально-економічної політики держав міжнародного аполітичного простору.

Завдання щодо управління міграцією, особливо її зовнішніми формами,

полягає не в тому, щоб зводити бар'єри шляхом впровадження системи адміністративно-обмежувальних заходів, які не дадуть можливості мігрантам потрапляти до розвинутих країн, а в тому, як на основі дотримання прав людини та гуманних принципів управляти міграційними потоками населення, зокрема, постійних переселенців, трудових мігрантів, інтелектуальних мігрантів, жінок-мігрантів з урахуванням інтересів донорів і реципієнтів.

Тобто регулювання міграційних процесів полягає не в тому, щоб обмежити свободу вибору, а в тому, щоб допомогти вирішити цю проблему в кожному конкретному випадку в рамках, доцільних для суспільства і бажаних для індивіда.

Заходи міграційної політики (передусім на регіональному рівні) полягають у тому, щоб спираючись на наявні науково-технічні та організаційно-фінансові засоби добитися упорядкування міграційного простору і взяти під дієвий державний контроль ті міграційні процеси, що у ньому відбуваються.

1. Білокудря А. В. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні // Управління розвитком, 2013. № 14 (154). С. 42–45.

2. Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедєва В. К. та ін. Міжнародна економіка. Підручник./ За ред. А. О. Задой, В. М. Тарасевича. К.: Центр учбової літератури, 2012. 416 с.

3. Бондырева С. К., Колесов Д. В. Миграция (сущность и явления). 2-е изд. Москва: изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: изд-во НПО «МОДЭК», 2007. 296 с.

4. Бублій М. П. Фактори міграції робочої сили та особливості її статистичного обліку // Державне будівництво. Харків: Харківський регіональний інститут державного управління, 2008. № 1. 13 с.

5. Булавинець В. М. Доходи трудових мігрантів як важливе джерело доходів домогосподарств // Інвестиції: практика та досвід, 2015. № 10. С. 54–56.

6. Бурак В. Переваги і недоліки Закону України «Про зовнішню трудову міграцію»/Политическые известия в Украине, 2016. URL:

7. Волоско Я. О. Міжнародна трудова міграція населення: причини виникнення та наслідки для економіки // Львів: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки, 2015. № 824. С. 21–26.

8. Герасименко Г. В., Позняк О. В. Гендерні аспекти трудових міграцій населення України // Демографія та соціальна економіка, 2006. № 1. С. 46–54.

9. Гришкін В. О., Сімахова А. О., Перекопська Ю. С. Аналіз впливу глобалізації на зайнятість населення в Україні // Проблеми економіки, 2016. № 3. С. 40–45.

10. Даннетт К. Відтік мізків з України може принести їй несподівані «бонуси» // VoxUkraine, 2015. URL: https://gazeta.ua/articles/dunnett/_vidtik-mizkiv-z-ukrayini-mozhe-prinesti-yij-nespodivani-bonusi/625184

11. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 № 55-12 // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1990. № 31. ст. 429.